

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HAALEKANDJA

NR. 10

DETSEMBER 1937

4. AASTAKA'IK

Rõõmsaid jõulupühi

Head uut aastat

Riigiraamatukogu.

10.

Soovib Eesti Trükitööliste Liit

Tagasivaade ETL mööduva aasta tegevusest

Iga organisatsiooni edu baseerub tema liikmeskonna, eriti aga just juhtkonna aktiivses tegevuses. Kui tahetakse midagi saavutada või korda saata, peab olema teguvõimas.

Kui heita lühikest pilku tagasi E. T. Liidu mööduva aasta tegevusele, siis võib rahuldusega konstateerida, et tööd on tehtud ja nii mõndagi positiivset saavutatud. Ometi ei võigi kinnitada, et nüüd peaks tehtud töö või saavutuste järel loorberitel puhkama. Ei, sest paigalseimine, tegevusetolek võib asja kergesti tagurpidi käima panna, kuna aga tulevik toob meile uusi kohustusi, uusi ideid ja ülesandeid, siis peame ikkagi uute edude ja saavutuste poole edasi rühkima. Elu seadus nõuab — kui ühed väsisivad või tüdinevad, tulevad uued, nooremad ja teguvõimsamad asemele — elu ei jää kunagi seisma.

*

Organiseerimise alal on E. T. Liit endasse kuulvate ühingute kaudu, mitte ainult möödunud, vaid paari viimase aasta jooksul saavutanud väga häid tulemusi. Kutseühingutesse juuretulnute protsent on väga suur — ja see on meie tegevuse edu pandiks. Meie kõik teame, et mida tugevamini on organiseerunud kutseühing, seda kindlamad on tagatised oma elujärje parandamisel, ja see on meie peamine siht, millest peaksid ka need aru saama, kes meiega veel kaasa ei ole tulnud.

*

Lõppeva aasta 1. mail avati pidulikult E. T. Liidu puhkekodu Aegviidus üldiseks kasutamiseks. Selle sündmuse üksikasju on meie ajakirja veergudel juba varemalt käsitatud. Kuid siinkohal peab mainima asja üldist tähtsust — olla esimene organisatsioon, kes ise oma algatusel on endale ehitanud puhkekodu, looduslikult kaunis kohas, küllaltki otstarbeka nii ruumide suuruselt kui ka jaotuselt. Kuigi puhkekodu möödunud suvel ei kasutatud täie koormatusega, eriti suve ajal ja lõpu-pole, tuleb seda panna n. ü. asja uudsuse arvele ja kõige eelduste kohaselt kujuneb puhkekodu tulevane kasutamine palju intensiivsemaks. Liidu juhatusel tuleb puhkekodu lõplikuks väljaehitamiseks kanda veel nii mõningaidki kulusid, kuid ühisel

NUMBRI SISUS:

Tagasivaade ETL mööduva aasta tegevusest /
Meie trükitööstus vajab korraldamist / Masina-
ladujate kaadris t Tartus / Rahvusvaheline
Ametiühingute Liit ja Profintern / Õpilaste
küsimus vajab tähelepanu / Kuuldut, nähtut,
loetut... / Välismaine ringvaade / Kirjut
maailmas / Pilte

jõul saadakse ka sellest kergesti üle. Peamiseks asjaks on siin see, et liikmed, kes oma vaba aja puhkekodus mööda saanud on sellega kõigiti rahul olnud ja E. T. Liidu juhatuse tegevuse selles asjas heaks kiitnud. Mõningad ilmsiks tulnud puudused tuleb panna vahest kogemuste puudumise arvele ja need kõrvaldatakse tulevikus.

*

Pühapäeval, 31. okt. s. a. oli E. T. Liidu volikogu korraline koosolek Tallinnas. Sellel koosolekul võeti vastu „Töötuse puhul abistamise fondi määrused“. Vastuvõetud määrus on väga põhjapaneva ja ulatusliku tähtsusega meie, trükitöölise, elus. Töötuse abi on, võreldes endisega, suurendatud tunduvalt ja see peaks olema igale E. T. Liidu liikmele kindlaks tagatiseks, et juhtuva töökahakaotuse puhul liige tunneks end majanduslikult kindlustatuna. On tõi, et trükitööliskonna liikmemaks on kaunis suur, on aga tõi ka see asjaolu, et ükski teine organisatsioon ei anna töötutele ja vanadele liikmetele nii suurt majanduslikku tuge, kui seda teevad organiseeritud trükitöölised. Ja sel on ometi suur moraalne tähtsus, kui meie teame, et oleme kindlustatud niihästi töötuse kui ka vanaduse ja invaliidisuse puhuks. Jäeb vaid soovida, et sellest ka need aru saaksid, kes meie organisatsiooni liikmed veel ei ole, sest mida suurem ja tugevam on koondis, seda kindlmaid ja paremaid tagajärgi saavutame igal ajal.

*

Muudel vähemtähtsatel aladel on samuti intensiivselt töötatud: on peetud pidevat kontakti teiste organisatsioonide keskustega ja sõbrussidemeid aina süvendatud. Muuseas võiks märkida E. T. Liidu korraldatud maavõistlust Eesti ja Soome ametivendade-jalgpallurite vahel, samuti ka Tallinn—Tartu linnavõistlust. Praegu on E. T. Liidu juhatusel käimas aktsioon üleriiklikuks minimaalpalkade makspanekuks ja viimase suurema üritusena on ehitada odavaprotsendilise riikliku laenuga korralike korteritega elumaja oma liikmeskonnale, milline ettevõtte siiski on veel alles algstaadiumis ja sellest on veel varajane üksikasjaliselt kirjutada.

Kokku võttes võime rahuldustundega vaadata tagasi tehtud tööle; jääb ainult soovida, et see töind ei raueks, vaid üha süveneks, et võiksime astuda uude aastasse täis optimismi ja kindlat taht samas vaimus edasi töötamiseks.

Hea tahtmisega saavutatakse kõik — hea organisatsiooniga võidetakse kõik. J. S.

ČEHOSLOVAKKIAS UUS KOLLEKTIIVLEPING

Čehhoslovakkias on töövõtjad ja tööandjad jõudnud kokkuleppele peale pikaajalist kirjavahetust. Uus kokkulepe on kindlustatud kollektiivlepinguga.

Tööandjad esinesid ettepanekuga vähendada tasumisele kuuluvate pühade arv, õpilaste pidamise kohta käivate kitsenduste muutmine, vahekohtu asjaajamise kord ja pariteetse töövahetaituse komisjonisse puutuvad küsimused ja mõned muud nõudmised. Tööandjate ettepanekute positiivses osas oli: vähendada töönädalat 44-tunnile, samuti palgakõrgendus. Läbirääkimised nende ettepanekute kohta kestsid kaks kuud, millise tulemusena sõlmiti kaks aastat kestev kollektiivleping, alates 1. oktoobrist 1937. Läbirääkimiste tulemusena saavutati 3- ja 5-protsendiline palgakõrgendus, kusjuures 5-protsendiline palgakõrgendus haarab 23-aastaseid ja vanemaid töölisi, kuna 3 protenti saavad alla seda vanust töölised. Seega on töölise palk tõusnud 6.50 kroonist kuni 15.70 krooni võrra. Tööaeg jääb endiseks, s. t. 47½ tundi nädalas. Samuti jäi püsima tasutud pühade arv. Õpilaste küsimuses jõuti kokkuleppele, mille alusel iga 9 õppinud töölisele tuleb kaks õpilast ja edasi iga 5 õppinud töölise kohta 1 õpilane. Igal juhul ei või üheski suuremas ettevõttes olla rohkem kui 15 õpilast. Mõlemad pooled leppisid kokku musta konkurentsi vastu võitlemiseks, kusjuures püütakse saavutada kindlad tööhinnad, mida püütakse seduslikul teel kindlustada. Samuti uuendati litograafide kollektiivleping, tõstes palka 5 protenti. Raamatukõitjate kohta sõlmiti samasugune kollektiivleping, tõstes palku üldiselt 5 protenti. Veel kestavad läbirääkimised abitöölise kohta käiva kollektiivlepingu sõlmimiseks. Ka siin saavutati 5-protsendiline palgakõrgendus. Ainult Slovakkia maakonnas ei ole veel jõutud kokkuleppele ja vastavad läbirääkimised loodetakse lõpule viia 31. detsembriks 1937.

Olgu siinjuures selgitatud, et kuigi Čehhoslovakkia trükitöölised saavutasid uue kollektiivlepingu, nende tööolukord on endiselt halb. Igas tööstusharus valitseb praegu kõrgkonjunktuur, ainult trükitööstus ei suuda rakendada töösse kõiki vabu käsi ja ligemale 25 protenti organiseeritud trükitöölisest on praegu tööta. Septembris oli töötuid ligi 2400. Selline suur töötute arv on trükitööstuse ratsionaliseerimise tulemus, kusjuures töötaks jäänud kolleegid ei ole võimelised olnud ümberõppima mõnele muule alale ja seega jäänud organisatsiooni abistada. Trükitöölised püüavad seetõttu läbi viia lühendatud töönädalat, kuid tööandjate vastuseisu tõttu jäi selline püüe teostamata uues kollektiivlepingus. Tööandjad pakkusid küll 44-tunnilist töönädalat, kuna nad seda tegid palga vähendamise eeldusel, siis see ei olnud vastuvõetav trükitöölise organisatsioonidele ja tööaeg jäi endiseks.

Meie trükitööstus vajab korraldamist

MEIE trükitöösturid on viimasel ajal tõsiselt hakanud mõtlema küsimuse üle, kuid säilitada kindlal majanduslikul alusel seisvat ja parimat kvaliteetööd andvat trükitööstust. Nad on õppinud seda viimase majanduskriisi ajal, kui trükikodasid tekkis nagu seeni ja tekib praeguigi, olguigi et tööturg ei ole nimetamisväärselt suurenenud ega ole meie leidnud ka turgu väljaspool riigipiire.

OMETI näeme, et kohtadel tekivad mitmesugused „töösturid“ — jutumärkides. Üks ostab mõnelt trükikojal vana masina ja kirjad, palkab õpilased töösse ja trükikoda on valmis. Teine muretseb endale lihtsalt ladumiskasti ja laotud ladu käib kusaqil trükikojas trükkimas. Kolmas annab majandusministeeriumile sisse sooviavalduse bostonpressi muretsemiseks, lootes juba selle asjaqga ettevõttele jalad alla saada. Näib, nagu inimestel oleks raha palju ja nad ei tea seda mujale paigutada kui just alasse, mida nad hästi tunnevad. Nagu vanasti, kui tekkisid igatliiki „businessid“ ja self-made-manid.

LOOMULIKULT ei saa sellega leppida vanaaastakümneid töötanud trükitöösturid, kellel seega ähvardab kaduda tellijaskond. Ei saa selle nähtega leppida hea trükitöö nõudja, kuna uued ettevõtted puuduliku ja konkurentsihimulise oskuse juures võivad anda turule ainult odavamad, kuid halvemat kaupa. Ei saa sellega leppida trükitööstuse ülessehitamise põhimõte, mis eeldab ainult vajalikul määral kapitali paigutamist trükitööstuse alla. Ei saa sellega leppida ka töövõtjad, kui uued trükitöösturid hakkavad võistleva palga odavusega ja sunnivad üldist palganivood pikkamisi, kuid kindlalt langema. Kui kellelgi säärasest trükitööstusest kasu on, siis ainult trükikoja omanikul endal, ja sedaqi teatud lühikeseks ajaks, kui ka tööde kvaliteedile vähe rõhku panijale töötellijale.

KEEGI ei ole kutsutud moraalil lugema, kas selline asjade areng on hea või mitte. Tuleb nentida fakti et säärane süsteem toob paratamatuid halbusi esile ja seepärast tuleb sellest süsteemist pääseda. Seepärast tuleb kohe alul liigitada neid pooldajaid ja vaenlasi sellise süsteemi kehtivusele. Nagu juba ülal näitasime, on meie trükitöösturite seas tõsiselt tekkinud vool säärase süsteemi lõpetamiseks. Nii on meil, ilma meie poolt kutsumata, tekkinud liitlasi süsteemi pahe vastu võitlemiseks. Ainult selliste liitlaste pakkumised võivad olla väikesed nagu seda igalt trükitöösturilt oodata. Meie peame siinjuures võimalikult rohkem kätte saavutama oma olukorra parandamiseks.

ÜKS sellise süsteemi pahesid on tendents palga madalaks muutmisel. Järelikult peab sellele

tendentsile vastu hakkama. Vastuhakk on juba see, kui määratakse kindlaks, kui suur peab olema kõige madalam palk. Praegu sellist kindlaksmääramist ei ole, iga ettevõtja talitab nii kuid ta heaks arvab, või kuidas tal selle palgaga võimalik on töölist töösse palgata. Ja et sellist võimalust kasutatakse laialdaselt, on selge. Kuressaare trükikojas on parema laduja palgaks 10 krooni nädalas. „Vaba Maa“ juures Tallinnas saab sama tööline 17 krooni, Riigi Trükikojas võiks sama tööline saada nädalas mitte alla 21 krooni. Nagu koht, nii ka palk — seda kogesime igalpool, olguigi et tuleb üht ja sama tööd teha. Milline peaks siin olema piir? Kõige madalam töötasu, mis kõlbaks nii Tallinnale kui Kuressaarele? Ükskõik milliseks see piir ka kujuneks, oleks ta kindlasti takistuseks edaspidisele palga langetamisele, ütleme, samas Kuressaares.

SIIN peavad juba töösturid muutuma järeleandlikuks ja võtma piiri, milline oleks nimetamisväärne laduja või mõne muu spetsiaalalal töötaja tasuks. Kuidaqi ei saa seda pidada normaalseks, kui see piir kõigub liig laialdastes käärides. See hoiab alal turu segadust konkurentsi ebaterve oleku tõttu, mille vastu just tahetakse võidelda. Teiseks ei või piiriks võtta selliste madala palga maksjate ettevõtjaid, kuna nende palgade kujunemine oli vaid kunstlik ja tingitud enamteenimise tahtest. Aga ka madala palga maksja ettevõtte võib kogeda, et temast suudetakse veelgi madalamat tasu maksta, kui piiri ei tehta, ja seepärast peab ta leppima teatud piiri suurusega, milline enamvähem vastuvõetav kõigile tööandjatele kui ka töövõtjatele.

KAS saadakse sellist kokkulepet tööandjate laagris? Siin on vana trükitöösturid proovile võetud. Kas suudavad nad oma kolleegide veendumusele viia palgaalammäära kindlaksmääramise tähtsusest või lähevad nad aegapidi, kuid kindlalt majanduslikkudele raskustele ja trükitööstuse tasapinna langemisele vastu. Meie peaksime uskuma, et seda peavad nad saama. Selleks on neil mitmesugused vahendid.

Šveitsi töötus langeb

Nagu statistikast nähtub, langeb pidevalt töötute arv Šveitsi trükitööliskonnas. 30. septembril 1937. aastal oli töötavaid vaid 589 kolleegi eelmise aasta 900 vastu. Siiski on see arv veel kõrge — ta moodustab umbes 10 protsenti kogu tööliste arvust.

Masinaladujate kaadrist Tartus

VIIMASEL ajal on muutunud aktuaalseks õpilaste ettevalmistamise küsimus ja, näiteks, „Loodus“ püüab saada luba õpilaste massiliseks väljaõpetamiseks, sealjuures püütakse seda põhjendada kibeda vajadusega õppinud tööliste järgi. Sellest tekivad ka igasugused kavatsused trükitoöstuse ja litograafide koolist jne. Ka Kutseoskuse Nõukogul on tulnud tegemist teha sellekohaste palveavaldajatega. Olgu siis allpool avaldatud materjal teatud kergenduseks selles töös.

Ülevaates on käsitatud peamiselt suured trükikojad, kuna väiksemad trükikojad üldpilti ei muuda. Esijoones püüame vastata küsimusele, kui suur on Tartu ladumismasinat park. See selgub järgmisest tabelist:

Trükikoda	Linotype	Typograph
Ilutrükk	2	3
Postimees	5	—
Loodus	4	2
Noor-Eesti	2	—
Varrak	1	—
Roht	1	—
Mällo	1	—
Kokku	16	5

Olgu siinjuures selgituseks öeldud, et „Looduse“ kohta märgitud 4 „Linotypi“ asuvad tegelikult Mattiseni trükikojas, kuid alates 16. veebruarist 1936. aastast on need masinad antud „Loodusele“ rendile. Seepärast puudub Mattisenil masinalao osakond ja „Looduse“ osakond on seevõrra suurem.

3 „Typographi“ „Ilutrüki“ trükikojas seisavad juba sellest ajast, mil kinni pandi ajaleht „Uus Sõna“. Hiljem püüti neil masinatel laduda mõned raamatud, kuid kuna nende masina kirjad on halvavad ja kõlbavad ainult ajalehele, siis loobuti sellisest ladumisest. Inimesed, kes neil masinatel töötasid, paigutati ümber muule tööle ja hiljem koguni vallandati. Seepärast ei ole praegu õieti selliseid töölisi, kes neid masinaid käsitaks.

Huvitav on siin kõrvutada Kutseoskuse Nõukogus toodud väiteid, kus üteldi, et „Loodusel“ üksik olevat paarikümmend masinat ja need vajavad ladujaid. Ometi näeme, et see arv on tegelikult vaid alla kolmandiku ja needki renditud.

Kuidas on sellise masinapargiga töötavate ladujate kaader? „Loodus“ püüab näidata, nagu nende masinate käsitlemiseks ei olevat töölisi ja hädasti oleks vaja juurde õpetada. Praegu käsitab neid masinaid 31 masinaladujat. Nende hulgas on 22 õppinud käsiladujat, 5 inimest on õppinud masinat käsitama 1928. aasta streigi aegu, kuna 4 inimest on pärit „Looduse“ poolt harrastatud noorte „eliit-

tööliste“ masinaladujate kaadrist. Halb tunnistus sellele kaadrile, kuna juba hiljutise protsessi puhul lausus J. Virk, et „Loodus“ õpetas välja 40 masinaladujat. Kas siin on süüdi õpetajad või olid need õpilased ainult ajutise häda kõrvaldamiseks — mine te! Olgu kuidas on, kuid 18 masina kohta (3 „Ilutrüki“ masinat, kui nad seisavad, arvestame maha) on praegu tegelikult töötajaid 31. Seega jätkub neid ka teise vahetusse. Samal ajal näeme veel, et masinaladujad 17 inimest. Neist on 5 õppinud käsiladujat, kuna 12 on väljaspool trükiala õppimist alanud töölisel. Seega juba sellest komplektist on oodata juurdetulekut masinaladujate kaadrisse või teiste sõnadega — masinaladujate kaader suureneb 48 inimesele. Seda on küll ja küll olemasolevatel masinatel töötamiseks (18 masinat). Peale nende on õppinud masinaladujaid veel praegused faktorid nii „Looduses“ kui ka „Ilutrükis“. Kui „Loodus“ teatab, et temal olevat praegu ainult 4 õpilast ja tahaks juurde võtta veel kuus, siis tegelikult näeme õpilasi 8. Kui võrrelda masinaladujate kaadri väljakujunemist, siis näeme, et kõik trükikojad on püüdnud seda kaadrit kasvatada õppinud käsiladujatest. Ainult „Loodus“ ja teised trükikojad vähemal määral on murdnud seda traditsiooni, õpetades välja masinaladujateks inimesi väljaspool trükiala. Kõik „Looduse“ õpilased on sellised.

Me kahetseme, et Kutseoskuse Nõukogu on masinaladumise õpetamise alal seadnud sisse teistsuguse korra, kui see traditsiooniks on trükitoöstuses. Olgugi, et seadus võimaldab õpetada masinaladujateks ka väljaspool trükiala seisvaid inimesi, siiski seda ei kasuta teised trükikojad massiliselt. „Loodus“ on aga täiesti sellest vabadusest kinni haaranud, nagu leides seaduse olevat ainult enese jaoks tehtud.

Millised töölisel neist kujunevad? Kui solidsed, trükikojad, nagu „Postimees“ jt., õpetavad inimese välja, siis see inimene püsib aastakümneid töös nimetatud trükikojas. Trükikoja vaev ei ole kaotsi läinud. „Looduse“ juures on kõigist õpilastest kaheksa aasta jooksul pidama jäänud vaid neli inimest ja needki ainult selle tõttu, et tahavad oma kutseoskuse lõpetamise tunnistust kätte saada. Kõik teised kadusid nii ehk teisiti, jättes, nagu üks juhtum näitab, vaid protsessi järgi.

Kui „Loodus“ varematal aegadel ei küsinud palju sellisest süsteemita õpetamisest, siis nüüd näib ta ettevaatlikuks muutunud olevat. Ajakirjanduses tehtud kisa muudab nii julge mehe araks ja nii näeme, et „Loodus“ palub Kutseoskuse Nõukogult luba vaid kuue õpilase õpetamiseks.

Rahvusvaheline Ametiühingute Liit ja Profintern

Teatavasti on tööliste ametiühingulises liikumises seni mõõduandvad olnud kaks voolu. Üks vooludest on rahvusvaheline vabametiühinguline liikumine, kelle keskus on Rahvusvaheline Ametiühingute Liit (RAL), asukohaga Pariisis. Teine vool on revolutsioonilised ametiühingud, kelle keskuks on Ametiühinguline Internatsionaal (Profintern) asukohaga Moskvas. Kõik teised ametiühingulised voolud, nagu katoliiklikud, anarho-sündikalistlikud jt. ei ole olnud mõõduandvad rahvusvahelises ametiühingulises liikumises.

Vahe mõlema voolu vahel seisib järgmises: kui RAL ametiühingud nõuavad igasuguse poliitilise võitluse ärajätmist ametiühingutes, piirdudes ainult töölistkonna majanduslikkude küsimuste esiletõstmisega ja nende eest võitlemisega, samuti võimaldades neisse ametiühinguisse igasugu ilma vaate peale vaatamata tööliste kuulumise, siis PROFINTERNI ametiühingud teotsesid teisiti. Neile olid ametiühingud üheks tähtsamaks relvaks kodanlike ühiskonna korra murdmiseks ja ametiühingud pidid olema eelkoolideks sellise töölistvõe kasvatamiseks.

Selline lahkumine meetodites kutsus esile terava võitluse kahe voolu vahel. PROFINTERNI tugevus seisib õieti Vene Ametiühingute Liidu kaudu organiseeritud töölistega, kuna välismail olid RAL liikumise pooldajad määravas ülekaalus. Kuid PROFINTERNI vähemik pidas ägedat sõda RAL vastu ja seda igas maas. Juba aastate jooksul hakkas avalduma tendents, et PROFINTERNI pooldajad liidud üksikutes maades hakkasid otsima koostöö võimalusi RAL alusel seisvate ametiühingutega. Nii lahkus PROFINTERNIST tugevaim liige — Norra ametiühingute liit. PROFINTERNI loeti viimasel ajal koosnevat vaid üksi Vene Ametiühingute Liidust (B. I. C. C. П.) kuna väljaspool Venemaad leidis vaid vähe tähtsamaid ametiühingulisi keskusi, kes kuulusid PROFINTERNI. Seega PROFINTERN hakkas ikka enam ja enam kaotama oma rahvusvahelist ulatust, muutudes tegelikult Vene Ametiühingute Liidu teiseks väljaandeks.

Vahete vahel püüdis PROFINTERN näidelda ka leplikkust, kutsudes mõlemaid keskusi koostööle. Kui aga hakati sellest loosungist kinni, siis selgus, et seekaudu püüdis PROFINTERNI mehed oma pooldajaid esile tõsta ja jalga taha panna RAL alusel seisvatele ametiühinglastele. Seepärast, pärast mõneajalist katsetamist, jahtus huvi sellise koostöö ettepanekutele, leides neis ainult järjekorralist PROFINTERNI manöövrit.

Kuiigi rahvusvahelised keskused olid üksteisele jahtunud, siis ometigi sellised koostöö katsed

püüti teostada vähemalt üksikute maade ametiühingulise liikumise piirides. Seda tingis rahvusvaheline fašismi hädaoht. Olid kadunud juba võimsad RAL alusel seisvad kui ka teissuguse meelsusega ametiühingulised liikumised Saksamaal, Austrias jm. See sundis enesekaitset otsima veel järelejäänud demokraatlikes maades ja üheks vahendiks loeti siin omavahelise tülitemise lõpetamist ja koostööd ühise vaenlase vastu võitlemiseks. Esimese pääsukesena sel alal võiks tuua Prantsusmaa ametiühingulist liikumist, kus mõlemad voolud moodustasid ühise keskuse ja liitusid täies ulatuses. Hispaania kodusõda kutsus esile Hispaania ametiühinguliste voolude ühinemise mässu tõstnud kindralite vastu. Neist maadest hakkas enam ja enam kostma loosung ühinemiseks rahvusvahelises ulatuses, millel oli ka omajagu kaalu. Olgugi, et liitunud keskustes valitseb tegelikult poolvarjatud võitlus, ei vähenda see siiski liitumise fakti ja omab suuremaid õigused, kui mõnesugune võitlus organisatsioonide sees.

Muudes, suurema ametiühingulise liikumisega, maades tõsteti samuti koostöö küsimused üles. Nii sündis see, näiteks, Inglismaal. Siin peab kohe seletama, et neis maades PROFINTERNI pooldavate ametiühinglaste arv on seevõrra väike, et nad ei mängi mingit osa ametiühingulise liikumise loogijõu tõstmises. Seepärast on neis maades tagasi lükatud ka ühinemise ettepanek. Seletati: kellega neil ühineda tarvis, igal ametiühinglasele on värvavad avatud ametiühingusse. Säärane vaade võis maksvusele pääseda vaid selle tõttu, et tunti end ainuüksi ametiühingulist liikumist juhtivana ja ei olnud vajadust mingeid kompensatsioone anda teisitimõtlejate vähesuse tõttu. Säärasel seisukohal püsivad ka Uus-Meremaa, Hollandi jt. maade ametiühingud.

Kuna tegelikult hakati juba üksikutes maades, kus oli selline tugev ideoloogiline lahkumine ametiühingulises liikumises, otsima lähenemiseid, siis loomulikult kandus see küsimus ka RAL ja PROFINTERNI keskuste valdkonda, et sel teel saavutada teatud üldine alus toimuvatele sündmustele. Kui tänava aasta juulis RAL esimees Citrine avaldas veel kahtlust, kas selline ühinemine ja kõnelemine PROFINTERNIGA üldse on võimalik, on järgnevad sündmused näidanud selle võimalikkust. Venelased osutasid seevõrra kokkuleppe tahte vaimu, et RAL delegatsioon võis sõita Moskvasse pidama läbirääkimisi ühinemise vormi leidmiseks. Temaaga läbi rääkis juba Vene Ametiühingute Liidu, kui tegelikult PROFINTERNI juhtide, esindus.

Õpilaste küsimus vajab tähelepanu

ÕPILASTE küsimus on tõsisemaks arutusaaineks igal tööstusalal, eriti aga trükiteöstuses. Iga tööstusharu peab hoolitsema õpilaste kaadri eest, vastasel korral ei omata tulevikus küllaldasel määral asendajaid tööprotsessist väljalangenud vanemate tööliste asemele. Samuti on suure tähtsusega õpilaste küllaldane väljaõpetamine antud tööstusharu piirides. Halva või puuduliku õppimisega noortööline ei suuda kaasa aidata tööstuse normaalsel protsessil ja paremaks töötoodanguks.

Nii on õpilaste küsimus lahutamata mõiste tööstusalal, mida peavad arvestama kõik sellel tööstusalal tegelejad — nii töövõtjad kui tööandjad.

Kahjuks on õpilaste küsimusele lähtutud vales suunas ja anarhiliselt. Kuigi kehtivad õpilaste kohta väljaõppeseadused — nagu meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus (MÕT), ei ole nad rakendatud täies ulatuses ega too palju parandust tänapäeva olukorda. Tegelikult on mindud juhuteed. Tööandja võtab töösse õpilasi nii palju kui tahab. Kui ta ei saa seda teha seaduslike kitsenduste tõttu, ei palkagi ta õpilast vastava õppelepingu alusel, vaid ekspluateerib teda madalalt maksetud lihttöölise näol. Ei või õpilastelt nõuda, et nad oleksid täielikult teadlikud õppelepingust ja sellekohastest seadustest, seepärast ilmneb palju puudusi sel alal.

Mida saavutatakse selles olukorras:

1) Õpilaste ettevalmistamine sünnib rohkemal määral, kui seda vajab antud kutseharu. Seega peale väljaõppimist jäävad osa õpilasi kui nõrgemad töäjõud tööprotsessis kasutamata või nad peavad ümber õppima teisele alale.

See vorm leiti ja kirjutati samas ka alla. Nüüd peavad mõlemad keskused hoolitsema, et vastav vorm saaks signeeritud ka delegatsiooni volitatud keskuste poolt. Siis alles hakkab ta kehtima. Vene poolt selleks enam takistusi ei ole, küll aga peab oletama, millise muljega võtavad selle kokkuleppe vastu RAL kuuluvad maad.

Üks on kindel — palju muutub senises vahekorras mõlema ametiühingulise voolu vahel. RAL ei saa taganeda koostöö küsimusest, kui selleks ei ole tal mõjuvaid motive, ja ka sel korral, kui üksikud maad võivad hakata selle koostöö loomise puhul protesteerima. Sääraseid proteste võib oodata, arvestades seda umbuskü PROFINTRNI lähenemiskatsetele üksikutes maades ja võitlust PROFINTRNI käsilaste vastu. Arvan siiski, et selline koostöö on loomulik tulemus ja kui see sünnib mõlemapoolse arusaamisena, siis annab ta ka häid tulemusi edaspidises võitluses fašismi vastu.

2) Väljaõppe puhul saadava palga alammäära puudusel ekspluateeritakse neid kõrgemalpalgaliste palkade allasurumiseks.

3) Õpilasi peavad trükikojad, kus tehniline seadeldis ja tingimused on puudulikud, mistõttu ka õpilane omandab puuduliku ettevalmistuse ja osutub kvalifikatsioonilt nõrgaks. See mõjub edaspidi tööde kvaliteedile.

4) Paljudel juhtudel õppelepinguta töötades õpilane vallandatakse ja seega luuakse ebanormaalne baas kutseoskuse omandamiseks. Eriti praktiseerivad seda mõningad, ainult tööde turul segavad, trükikojad, kuna õpilaste vähese tasuga on võimalik trükiteid odavamini turule saata.

5) Konkurentsi mõttes peavad ka soliidset trükikojad palku reguleerima allapoole, seega luues ebaterve võistluse tööpalkade arvel.

6) Puuduliku ettevalmistusega noortöölisel on võimatu saada hiljem vajalikke pabereid, kuna seadus nõuab sellekohast eksamit ja teatud aeg trükikojas töötamist õppelepingu alusel.

Nii näeme, et õpilaste küsimus on küllalt tähtis, et seda korraldamisele võtta. Kuidas seda teha, see olgu asjaomaste organite tööks. Allpool tahaksime puudutada neid võimalusi, mida meie, organiseeritud trükiteöölised, peaksime kasutama õpilastele lähemale tulemiseks.

Meil peaks ühingute juures asuvad kultuurtoimkonnad asutama õpilaste sektsiooni. Nende sektsioonide loomisega osutuks võimalikuks harata õpilasi isetegevusele ja omasuguste lähendamiseks. On tähtis selline koostöö õpilaste eneste vahel, kuna nad tutvuneksid kõigi oma õppealal toimivate küsimustega, saaksid selgitust omast olukorrast, seaduslikust kaitsest jne.

Välismaal, näiteks Tšehhoslovakkias, on õpilased koondunud trükiteöölise liidu juurde asutatud õpilaste keskuse ümber. See keskus annab välja ajakirja, eriti õpilastele määratud — „Jungbuchsdrucker“ ja „Dorost“. Õpilastele korraldatakse võistlusteid ja sellekohaste tööde näitusi. On töötatud välja laiaulatuslik töökava, kusjuures töökava läbivõtmiseks moodustati iga küsimuse uurimiseks erikomisjonid. On suure tähtsusega ekskursioonide korraldamine — nii tööstustesse kui teistesse linnadesse. Õppeala uurimise kõrval võimaldavad sellised ühisreisid süvendada ühtekuuluvuse tunnet jne. jne.

Nii näeme, et õpilaste alal on tänuväärne laia tööplaan. On vaja ainult asjast kinnihaarajaid. Seepärast on käesoleva artikli mõte — tõsta üles küsimus ja kultuurtoimkondade vastutavatel juhtidel see ellu viia.

4.—12. detsembrini korraldati Tallinnas Saksa raamatunäitus, milline pidi andma ülevaate sakslaste raamatutehnika saavutustest — n. ö. iluramatu näol. Muidugi oli sealjuures teatav mõte propageerida Saksamaa raamatuturgu. Väljapanud raamatud haarasid ju üldiselt praegusaja Saksamaa mentaliteedi vaimu, kuna kõik sellele mentaliteedile vastuvõtmatud kirjanikud ei saa Saksamaal ilmutada oma töid. Ei ole kuigi palju aega tagasi, kus sakslased puhastasid oma raamatukogud tervest reast nimekamatest autoritest, korraldades koguni sellekohaste raamatute põle-

tamist. Muidugi, sellise raamatu tehniline esiletoomine näitusel puudus.

Meid huvitab muidugi raamatu tehniline viimistlemine ja sel alal võisime näitusel näha hulga ilusaid ja kauneid köiteid.

Mis näitusel teatavat huvi pakkus, siis oli see prof. Walter Tiemanni kohalviibimine näituse peakorraldajana. Trükitööstuses on prof. Tiemannil nimi kui erikirjalooja loojal. Esimese kirja lõi ta 1906. aastal n. n. medieviaal. Hiljem järgnes sellele Jaanus-presskiril. Viimastest kirjadest oli Fichte-fraktur 1935. aastast. Pildil W. Tiemann.

TÖÖSTUSÕPILASTE PIDAMISE MÄÄRUS

„Riigi Teataja“ nr. 87 — 1. novembril 1937. a. ilmus Tööstusliku Kutseoskuse Nõukoogu poolt Haridusministri kinnitusel alljärgnev määrus tööstusõpilaste pidamise kohta.

Määruse alusel 1. jaanuarist 1938 hakatakse igalt käitise valdajalt või tegelikult juhatajalt nõudma õpilase registreerimist tööstuskusametis. Registreerimisele kuuluvad kõik õpilased, nii enne 1. jaanuari kui ka peale 1. jaanuari töösse õppima asunud. Tööstuskusamet võib seda luba (õpilaste pidamiseks) anda kui ka mitte. Sellekohane loaandmine järgneb alles siis, kui selgub, et vastavas töökojas on võimalik praktilise kutseoskuse õppimine ja vastavatel tehnilistel abinõudel praktiseerimine, samuti peavad vastama üllesaadud tingimustele ruumid jne. Tööstuskusamet peab jälgima ka seda, kas käitise valdaja või tegelik juhataja on suuteline õpetama ja kasvatama tööstusõpilasi ja kas käitises on vajalikul määral meistreid, õppinud töölisi või muid eriteadlasi. Kui kõik ülal-

toodud tingimused on rahuldavad, siis antakse ettevõtjale vastav tunnistus, mis ettevõtja on kohustatud välja panema töökoja ruumesse nähtavale kohale.

Õpilaste pidamiseks lubade andmiste otstarbekohaseks teostamiseks tuleb tööstuskusametil tarbekorral pöörduda avalik-õiguslike asutuste ja kodade jne. poole, ning paluda nende arvamisi nimetatud käitiste suhtes. Seega on tööstuskusametil võimalus selgitust nõuda nii Tööliskojalt kui ka töövõtjate ja tööandjate organisatsioonidelt.

Selle määruse rikkujad langevad seadusliku karistuse alla.

Seaduses ei ole küll piiritletud, kui palju võib üks või teine käitis pidada õpilasi antud meistrite, õppinud tööliste ja eriteadlaste arvu järgi. Siin on vajalik veel parandus luua, mida muide, on ette näinud ka Trükitöölise Liidu poolt algatatud aktsioon üleriiklikus ulatuses.

Kuuldu, nähtu, loetu...

ISAMAALIIDU üleriiklikul kokkutulekul 5. detsembril kõneles härra Riigihoidja ka diktaatoritest, märkides järgmist:

— Rooma vabariik, kõikide vabariikide suurim eeskuju, tundis niisugust korda (võimu andmine üksikimesele. Meie märkus); kui riiki ja rahvast ja tema vaba korda ähvardas mingisugune oht, siis tuli kõrgem rahvasesindus senati näol kokku ja ütles: Kõik kõrgemad riigiametnikud, vaadake, et riik ja rahvas mingisugust kahju ei kannataks! Sellega anti erilised õigused ja sellest tekkis ka diktaatori asutus. Meil aga ollakse harjunud mõtlema, et diktaator, kõrgeima võimuga varustatud riigivalitseja, on mingisugune vabaduste hävitaja ja seaduste rikkuja. Vanas Roomas diktaator kaitses vabariigi korda.

UNGARI, mis teatavasti on praegu riigihoidja institutsiooniga, on aegapidi minemas tagasi vabade valimiste juurde. Kohtuminister dr. Lazar, puudutades arutusel olevat valimiseadust kõrgemas kojas, lausus oma kõnes järgmist:

— Minu kolleeg krahv Esterhazy ütles, et traditsioonilise põhiseaduseta demokraatia viib anarhiale või diktatuurile. Meie nägime üht anarhiat, milline viis diktatuurile. Meie ei soovi ühtegi diktaturit, millest võiks tuletuda anarhia, kuna meie mõiste järgi diktatuur on vastutusvõimetute valitsemine vastutusvõimeliste üle.

KES on vastased eeloleva riigivolikogu valimistel 1938. aastal algul? Sellele vastati isamaaliidu kongressil järgmist:

Vastased on need, kes:

- a) kes töötavad või tahavad töötada uue põhiseaduse vastu,
- b) kes on ja kes tahavad olla meie riigihoidja ja tema valitsuse vastased,
- c) kes tahaksid parteide avamist.

Ülalloetletud liikide vastu võideldakse rahvarinde abil, mis luuakse avalikest organisatsioonidest, samuti kaitseliit, tuletõrje, kodad, igasugused liidud ja seltsid jne.

NOVEMBRI keskpaiku külastas meid Saksa ristleja „Leipzig“. See ajas kihevile meie saksa koloonia. Kallitele külalistele olid abiks nii vanemad kui nooremad. Õhtuti ei olnud meremeestel kuidagi igav — saksa näitsikute ülekaal aitas nende meremeeste rõõmutute tundide arvu vähendada. Peaaegu pariislikuna näis õhtuti see, kui saksa madrus, pannes käe näitsiku pihale, sammus täie võitja meelerahuga piki Harju või Viru tänavat. Selline külalishahkus sundis osa eesti lehti küsima:

„Kas lubatakse ka eesti koolilastele (muidugi tütarlastele) jalutada madrustega vormimütsis ja ilma?“ Sakslaste juures näis see iseendastmõistetav. Olgu kuidas on, siiski võib öelda, et Saksa hitlerlik revolutsioon on toonud revolutsiooni ka seniste „phui“ ja „ai“ ringkondade kommetesse. Õige „aarialane“ on alati teretunud külaliseks igale saksa perekonnale.

PEATSELT on oodata valimisi ja arvatavasti kujuneb agrarenamusega parlament — nii lausus Töölistkoja aastakestvuse koosviibimisel sotsiaalminister Kask. Seepärast tuleb rutata sotsiaalseaduste väljaandmisega, kuna parlamentlikus süsteemis ei ole neid nii kerge läbi suruda, eriti agraaringkondade juures.

On arusaamatu, miks need agraaringkonnad nii kangesti sotsiaalseaduste vastu seisavad? Ometi nende sotsiaalse ja majandusliku heaolu eest on küllalt hoolt kantud ja kantakse ka edasi. Pealegi on meie avalikus arvamises küllalt toonitatud, et nüüdsest peale peab valitsema sotsiaalne rahu ja ei tohi olla ei rõhujaid ega rõhutavaid. See kõik kuulus vana parlamentliku süsteemi vigadesse.

NÕUKOGUDE LIIDU 20. aastapäeva puhul ütles majandusminister Selter järgmist:

„Võime tunnistada, et see uus võim (nõukogude võim. Meie märkus) oli ühtlasi ka esimeseks võimuks Venemaal, kes arvestades tõsiasi, nõustus kõnelema meiega rahu ja vahekordade üle kui riigiga ja võrdse naabriga. Seda oskame hinnata.“

Õiendus

Elmises „Trükitöölises“ ilmus „Äremärkuste“ all mõningaid ridu, milliseiga nõustun meeleldi üldmõtteliselt. Ei nõustu aga ridadega: „Juba on Tallinnas peetud referaatkoosolek, kus vanad said noore moodi sugeda. Et miks nad võtavad üleolevalt noori, miks ei tunnistata ka noorte organiseerimistalenti jne.“

Säärast juttu mainitud referaatkoosolekul ei olnud. Küll aga mainisin üldiselt, eriti vanu või noori nimetamata, liikmeskonna suhtlemist ja teotsemist ühingu, millise mõtte leidsid lugejad ka lühendatult samas „Trükitöölises“ toodud referaadi kokkuvõttes. Ei ole mind ka kunagi huvitanud, kui vana on üks või teine ühingu hüvanguks rakendunud liige.

Tähtis on isiku, resp. liikme, teovõime ja ind. mitte vanus. See on olnud alati minu põhimõte.

Henn Raigo.

Meie organisatsioonidest

Tallinnast

Uusi liikmeid

võeti vastu: 19. nov. — 7 ja 1. detsembril — 6. Lahkus oma soovil sama aja jooksul 3 liiget.

Kuressaares

on juure tulnud 5 uut liiget. Loota on veelgi juuretulijaid, kuna organiseerimise mõte näib Kuressaare kolleegide hulgas tagajärgi andvat.

Mõned liikmed

pöörduvad ühingu poole abisaamise nõudega, ilma et neil oleksid korraldatud ühingule võlgu jäänud summad liikmemaksude alal. Ühingu juhatus peab kindlalt kinni kodukorrast ja enne ei asu abistamisele kui liige pole õiendanud oma võlad. Sealjuures abiraha hakatakse andma alles siis, kui võlad on korraldatud, mitte aga nende nädalate eest tagantjäre, mil liige end registreeris abiraha saamiseks.

Töötaoleku

abirahale võeti kaks ühingu liiget. Töötuks jäänud liikmeid ühingu juhatus palub registreerida ühingu vastavale lehele seadmiseks, kuna ühingu kaudu nõutakse tihti töölisi tööle.

Laulukoori toetati

Ühingu juures tegutsevale laulukoorile määras ühingu juhatus lisaks eelarve summadele veel 60 krooni toetust. Eelarvesse oli võetud liig väike summa, millest ei jatkunud ühingu laulukoori juhi palga maksmiseks. Seepärast, arvestades laulukoori suurt tähtsust ühingu elus, määras juhatus laulukoorile lisatoetust.

Fotoring

T. T. Ü. uue seksioonina alustas tegevust Fotoring, mis taotleb koondada kõiki T. T. Ü. fotohuvilisi. Kuna fotoamatööre on T. T. Ü.-s rohkearvuliselt, siis tagab see head perspektiivi Fotoringi hoogsaks tegevuseks. Tegevuskava struktuurist olgu mainitud pimela soetamine, fototehnilised loengud, pimela praktika, fotovõistlus ühingu tegevusest j. m.

Ühtlasi on Fotoringi liikmeil soodus võimalus muretseda fototarbeid 10—15%-lise hinnalandumisega.

sega. Koos käiakse esmaspäeviti kella 10—22 ühingu raamatukogu ruumis, kus registreeritakse ka uusi liikmeid ning antakse juhiseid fotonduse alal. Liikmemaks määrati 25 senti.

Fotoringi tuleproov toimus ühingu mardiballil, kus rohkearvulised magneesiumiplahvatused fikseerisid tundlikule emulsioonkihile koosviibijate „tujukraadi“...
F.

Spordiringi

korraldusel olevad võimlemiskursused kestavad edasi, nagu varem, igal neljapäeval kella 17—18 Töölisvõimlas, Pärnu mnt. 41, millest palutakse kõiki liikmeid osa võtta. Registreerimine kohal enne tunni algust.

Kultuurtoimkonnast

Ühingu liikmeskonna väikelaste jõulupuu korraldatakse pühapäeval, 19. det. s. a. kell 17 päevakohase kava ja kingituskotikeste annetusega. Osa võtta soovijaid (ainult ühingu liikmete lapsi kuni 10 aasta vanuseni) palutakse registreerida hiljemalt 15. det. s. a. ühingu juhatus- ja kultuurtoimkonna liikmeile.

*

Järjekorraline referaatõhtu on 16. detsembril ühingu ruumes kell 19.30. Refereerib A. Offenbach teemal: „Korteriküsimus trükitööliskonnas“.

*

Traditsioonilise vana-aastaõhtu korraldab kultuurtoimkond ühingu ruumes teelaia ja vastastikuse kingituspakikeste vahetamise ning uueaasta õnnevalamisega liikmeskonnale, algusega k. 20.30.

Jõulupuu lastele

Eelmise aasta eeskujul korraldatakse ka tänava jõulupuu ühingu liikmete lastele. Jõulupuu peetakse 19. detsembril ühingu ruumes algusega kell 5. Lastele jagatakse kingitusi.

Ruumid laiendamisele

Ühingu tegevus on pidevalt suurenenud. Sageli tuli puudus ruumidest, kuna koosolekud, ettekan- ded jne. kuhjusid seevõrra, et võimatu oli normaalselt tööd teha. Suurt ruumi nõudis ka ühingu raamatukogu ja raamatukogu päevadel laenajate käimise tõttu oli raske kasutada teisi ruume, nagu saali jne. muudeks üritusteks. Seetõttu tuli kaalumisele ühingu ruumide laiendamine. Juhuslikult sai vabaks ühingu ruumide vastas asuv korter nr. 2.

Ühingu juhatus otsustas astuda samme korteri endale võtmiseks üüriga 30 krooni kuus. Kui ruumid võimaldavad, siis paigutatakse sinna ühingu raamatukogu.

Tehniline kirjandus

Eelmise aasta eeskujul tellitakse ka 1938. aastal „Graphische Nachrichten“, mille lugemist võimaldatakse kõigile ühingu liikmeile.

Kõnekoosolek ühingus

Neljapäeval, 18. novembril, peeti kultuurtoimkonna korraldusel kõnekoosolek ühingu liikmetele. Referaadiga esines Eesti Haigekassade Liidu sekretär L. J o h a n s o n teemil: Sotsiaalpoliitilised päevaküsimused. Kõneleja peatus meie sotsiaalseadusandluse juures, refereerides üksikuid sellealalisi seadusi ja näidates uuenduste lainele, mida kõneall olevad seadused esile kutsuvad. Pärast kõnekoosolekut tekkinud läbirääkimistel puudutati ka trükitöölise seisukohalt tekkivaid lahkuminekuid sellekohase sotsiaalseadusandluse lahkuminekutest, arvestades üht kui teist ülesseatud normi.

Tartust

10. nov. s. a. sai täis 25 aastat, mil trükiladuja Anna Roops asus õpilasena Ed. Bergmanni trükikotta. Kogu aja töötas samas trükikojas, kuni selle üleminekuni o/ü „Ilutrukile“, kus töötab praegugi. Sellega võime juubelit sisuliselt pidada ka 25 a. ühes trükikojas töötamise juubelik ja vormiliselt on ainult niivõrd teisiti, et vahetunud on trükikoja omanikud ja üle kolitud teistesse ruumidesse.

Eriti tähtsaks tuleb pidada käesolevat juubelit selle poolest, et vaid väga üksikud naistest on suutnud ladujana välja teenida selle aja. Trükikoja ebatervislikud mõjud ja tema mürk, mis eriti vaenuline naise organismile, pole suutnud juubi-

larile midagi teha, kes püsib veel täna nii punasepõselisena ja noorena sõna tõsisest mõttes trükistöölise peres, et kõikide üllatuseks osutus juubilariks see, kellest seda keegi ei võinud arvata. Kuid ega kiri valeta ja kirja järgi osutus juubel auga väljateenituks, mispärast sündmust tuleb väärilt tähistada ja austada inimest tema töö järgi.

Juubilar sündis 25. I 1899. a. Pärast kooli asus 10. nov. 1912 Gutenbergi kunsti õpilaseks, millele truuks on jäänud tänaseni. Juubilar on olnud vääriliks tööliseks omal tööalal, nii mõnelegi meeskaastöötajale silmi ette andes. Hoolas ja korralik, on juubilar hinnatav olnud ka oma töökaaslaste poolt omavahelises läbisaamises. Ka seltskondlikul alal on näidanud aгарust, olles T. Eesti Noorsoo Seltsis, Tartu Trükistöölise Ühingus ja eriti aktiivne Tartu Naislaulu Seltsis.

Juubelipäeva hommikul kogunes kogukas „Ilutruki“ personaal ladumiseruumi, kus toimus vastav aktus ja anti üle kingitusi ning aadress ühiselt Tartu trükistöölispere ja o/ü „Ilutruki“ juhatuse poolt.

Juubeli koosviibimise osa toimus 20. nov. s. a. ühes kohalikus lokaalis kolleegide rohkearvulisel osavõtul. Juubelile takistuseks kippus kujunema enne mitte teadaolev prefekti korraldus, lubada koosviibimist pidada ainult kuni kella 24-ni järgneva surnutepüha tõttu. Kuna tavaliseks juubeldamise lõpuks hommikul kell 5 või 6, siis tunti koosviibimise korraldajates tõsist tuska selle äpardumisest. Koosviibimisele krooni pähe pani aga üldine hoogne meeoleolu, mis andis mitmeti tagasi selle, mis ajast puudus jäi ja mõistliku ülespidamise tõttu võidi siiski koos olla kaugel üle selle aja piiri, mis oli lubatud määрусega.

Soovime juubilarile omalt poolt palju õnne tema tähtsa juubeli puhul ja edu ning sitkust edaspidises töös.

Estro Laborist.

Protsess Tartus

Hiljuti oli Tartus protsess „Looduse“ trükikojas masinaladumist õppinud Piiri ja sama trükikoja vahel. „Loodus“ kaebas Piiri kohtusse, kuna viimane oli avaldanud ühes ajalehes artikli pealkirjaga: „Kuidas valmib raamat?“ Selles artiklis „Loodus“ leidis enda kohta varandusliku kahjutegemise sihti ning laimu levitamist. Piiri leiti olevat süüdlane ja kohus määras talle 10 päeva aresti paragrahvi alusel, milline võimaldas kuni kuus kuud vangistust.

Epideemia Tartus

Tartut on viimasel paaril aastal vallutanud juubelite epideemia, ladinakeelse nimega epideemia jubilea. Vähe on nädalat, kus ei esineks sarnast

juhtu, mõnes isegi rohkem kui üks. See epideemia erineb igast teisest epideemiast sellepoolest, et ta pole ümbrusele hädaohtlik; kuna ta ei ole nakkav. Teda tuleb lugeda teataval määral kutsehaiguseks, kuna ta tekib trükitööalal töötamise paratamatu tagajärjena teatava perioodi järgi, enamasti 25 aasta, aga mõnel juhul lööb teravalt välja alles 35 aasta järgi. Tartus on selle haiguse läbi teinud käesoleval aastal juba B. Mihkelsaar, J. Sööt, A. Ilves, A. Roops, J. Tinn, H. Pensa ja veel teisi.

Haiguse vastu võitlemine pole just raske, küll aga küllaltki kuluvõttev. Kuna aga Tartu neiks juhtudeks korraldab ülelinnalise (muidugi trükirahva) aktsiooni, siis saadakse ka neist üle. Et aga haigusejuhte on hakanud palju tekkima, siis annab see end ka niisugusel kujul majanduslikult tunda.

Haiguse arstimine jaguneb harilikult kahte järku: Haiguse tulipunktil koguneb trükikoja personal kokku, harilikult haige, keda nimetatakse juubilariks, töökoha ümber, kus töölisvanem, faktor või keegi teine sõnakam mees püüab kõnes juubilari ja kõikide teiste tähelepanu juhtida käesolevale haigusjuhule, tarvitades seejuures võimalikult sooje ja juubilari ülistavaid väljendusi. Peale selle loetakse ette sellekohastest saladuslike mõjuga sõnadest koostatud võlukiri (aadress), mis ka välimusest võimalikult salapärase ja luksuslik. On tähele pandud veel, et on kasulik tarvitada selle juures suurendatud valgusehulka, kas mitme elektripirni või küünalde põlemisest, ja ka lilli. Võlukiri antakse juubilarile koju kaasa, ühtlasi ka mõningad völuksed või nn. kingid. Kõigil neil asjaoludel on suggestiivne mõju haigusekäigu kohta.

Sellega harilikult haigusnähted ei kao, vaid peab järgnema veel järelnenetlus, milleks juubilar, töökaaslasi ja sõpru, arvult 15—75, selle järele, kui tõsiseks hinnatakse kellegi haigusjuhtu, kogunevad selleks määratud kohta, kus ühiselt võetakse sisse arstirohte, mille üheks tähtsamaks mõjuaineks on Spiritus vini annustes, mis kõigub pro nina 250,0—1000,0 pidades selle juures vastavat dieeti ja püütakse ohtralt kaasa mõjutada veel suggestiivse sõnalise osaga ja lauludega. Menetlus kestab harilikult laupäeva õhtust pühapäeva hommikuni. Tihti tekivad aga komplikatsioonid, mis nõuavad järelnenetlust, kuigi väiksema osavõtjate arvuga, veel pühapäeva kestes ja eriti raskete juhtude korral isegi kauem. Sellega kaovad harilikult haiguse sümptomid ja kerkivad uuesti esile järgmise 25 aasta pärast, siis aga juba hoopis raskemal kujul, erandjuhtudel võib haigus tagasi tulla ka juba 10 aasta pärast.

Kui ka haigus ravimata jäetakse, ei teki sellest tõsist hädaohtu üldsusele, küll aga võib haige

Jaan Niglasson 50-aastane

„Postimehe“ trükikoja juhataja J. Niglasson pühitses hiljuti oma 50-aastast sünnipäeva. Jaan Niglasson on neid mehi, keda meie trükirahvas meelsasti austab. Olles juhtival kohal trükikojas, on juubilar kõigi kolleegidega hästi läbi saanud, nagu seda võivad kinnitada ka Jaan Niglassoni Tallinas töötamisel end „Tähe“ trükikoja töölised. Tegudelt kiire ja töötäpsust nõudev, kuid sealjuures esinedes hea kaasaitajana, on Jaan Niglasson omanud sümpaatsust, mis lubab meile avaldada temale sõbralikku käepigistust ja head läbisaamist ka tulevikus.

hakata kannatama vihahoogude all ja läbisaamine töökaaslastega võib muutuda halvemaks. Sama nähe kerkib ka esile kui ravi on olnud väär.

Dr. Estro Laborist.

Kuressaarest

Veidi linnast ja inimestest

On kuidas on, kuid talve poole ei ole Kuressaare küll kuidagi huvitav linn. Siis on kadunud kõik suvitajad, pansionid on tühjad ja elu tõmbub kuidagi vagusamaks. Tänavad ja kõnniteed ei pea just suurt respekti pori eest — seda jatkub kõigile. Inimene kalossita — see on kandidaat nohu ja külmetuse haigusele kui mitte veel tõsisemalt rääkida.

Linn ise ei näi küll kuigi palju arenevat. Ehitatakse küll, aga seda kõike on vähevõitu. Silma torkavad suure haigemaja ehitustööd ja mõned teised ehitused — muus osas lapitakse ja parandatakse raudvara. Parun Nolkeni maja ees kõneleb vanast hiilgusest laternapaari kõveraks painutatud ja klaasita pea — küllap see latern ei ole juba hulgajal ajal näinud ees veerevaid tõldu ja vastuvõtu-pidusid.

Vana loss ise on küll avavärses rahus mõtisklemas möödunud päevade tegevusest. Demokraatia on lossi murdnud ja lossihärra kohuseid täidab lossivaht, kes mõnekümne sendi eest talutab su kõigist lossi pühamaist paigust läbi. Nüüd võib kolistada piiskopi vastuvõtu-saalis, mis leidlikult ühendatud kantsli, magadistoa ja veinikeldriga. Viibides kohtunikkude toas näeme sealsamas „lõvide koobast“ — paik, kuhu oleks tol ajal visatud kõik tänapäeva demokraatlikud ketserid. Piinakelder, tuleraua põletamise kohad jne. ajavad jubedaid mõtteid pähe.

Seepärast üsna hästi mõjus mälestus vana Saaremaa kroonimata kuningast M. Nepsist. Oli kõva napsimees ja nii ta korraldas vahete-vahel väiksemaid olenguid — ka lossis, muidugi. Nii oli ta korraldanud ühel päeval lossi galeriis, kus ripub praegugi vana piiskopi deviis „IPEV“ (selle tähendus on läinud meelest) pisikese napsitamise. Alla pandi väike vaat šampanjaga (?) ja Neps, kaksiratsi istudes, seletas ümberolijatele:

— Vanad piiskopid teadsid juba ammu, et Eesti saab iseseisvaks. Nii tähendavad ka need tähed — IPEV — Iqvesti Püsigu Eesti Vabariik.

Seda naljaks.

Tõsilugu on see, et Nepsi surmaga on Kuressaarest lahkunud palju huumorit. Selle eest hoolitsevad küll kadakad — saksa ja eestikeelt segamini kõnelev Kuressaare „eliit“. „Drang nach Osten“ on leidmas küpset vilja ees juba Kuressaares, olgugi Kuressaares kõigest 4500—5000 elanikku.

Majanduslik elavnemine on siingi mõnda korda saanud ja õhus tundub tegevust. Äri käib, tööd leidub — olgugi allasurutud hindadega.

Trükitööstusest

Kuressaares on kaks trükikoda — „Meie Maa“ ja „Saarlane“. Esimene neist on mõõduandev kogu Saaremaa trükistööstuse kohta, olles tööde tellimiste arvel suurimaks produktendiks. Ilmub samanimeline ajaleht neli korda nädalas, levides 3000—3500 eksemplaris. Teine trükikoda — „Saarlane“ — tahtis ka ajalehte välja anda, kuid ei saa luba. Selle trükikoja taga seisab kaupmeeskond.

Töötades allasurutud trükistöõde hindadega, ei ole ka tööliste palgad suured. Nii maksab „Meie Maa“ nädalas paremale ladujale 10—12 krooni. Alla seda normi saavad paljud töölisel.

Kõnekoosolek Kuressaares

Tallinna Trükistöölite Ühingu kohaliku usaldusmehe kaudu korraldati Kuressaares kõnekoosolek 16. novembril. Koosolekul esines Tallinnast ühingu sekretär A. Offenbach, kõneldes teemil: Trükistöölite liikumise sihtidest. Koosolek oli mõeldud organiseerimisele tõuke andmiseks ja sellele ilmus

üle paarikümne kolleegi. Kuressaares üldse on neid kolmekümne ümber.

Koosolekut juhatas Jul. Meigas, protokollis Valgre.

Referent peatus majanduskriisi tulemuste juures, märkides organiseerimise suurt tähtsust selle häda vältimiseks. Ametiühingute tähtsus edaspidistel majanduselistel korraldustel on suur ja siin peavad trükistöölised olema eesrindel. Referent peatus senise töötulemuse juures üleriiklikus ulatuses ja näitas ka Kuressaare kolleegidele teed sellega liitumiseks.

Tekkinud läbirääkimistel selgitati trükistöölise minimaalpalgade küsimust. Koosolijate poolt tõsseti küsimus, mida teha endise Kuressaare ühingu rahaga, mis seisab pangas.

Sekretär kandis ette juhatuse seisukoha selle raha kasutamiseks surnud Kuressaare kolleegide haudade korraldamiseks. See seisukoht leidis üldist pooldamist, kusjuures vastava eeltöö tegemiseks valiti kolmeliikmeline toimkond: J. Meigas, Mast ja Niit. Toimkond esitab vastava ettepaneku järgmisele liikmete koosolekule.

Päriti veel vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise üle, misjärele lõppes üksmeelne koosolek.

Nüüd loodetakse, et Kuressaare kolleegid ühinevad ühingu ümber, kuna juba koosolekul mõned kolleegid tegid seda teatavaks.

Narvast

Elust-olust Narvas

Narva Trükistöölite Ametiühisus ilmutab juba mõnda aega aktiivset tegevust. See on ka vajalik, et ametiühingut populariseerida Narva 56 trükistöölite hulgas. Praegu on ühingusse organiseeritud umbes 21 liiget, teised vaatavad kõrvalt. Mitteorganiseeritud trükistöölite enamuse moodustavad naised, kuna mehed näivad tõsisemalt suhtuvat ametiühingusse.

*

Ühingu üritustest võiks nimetada 18. septembril „Harmonie“ seltsi ruumes korraldatud kontsertballi. Kuigi see üritus lõppes vast paari-kolme-kroonilise puudujäägiga, andis ta tõuget korraldada veelgi sarnaseid pidusid. Nii järgnes sellele 13. novembril mardi-maski-ball, milline näitas elavat külustamist ja aineliselt tõi ülejääki 30—40 krooni ümber.

*

Trükikodasid on Narvas neli: „Põhja Eesti“, „Põhja Kodu“, Grigorjevi ja Minise trükikojad. Igaühes on alla 20 töölist, mistõttu nad ei kuulu töölisanema valimise õigusele.

Peremeeste lühinägelikkus tööliste palgade arvel omavahelise konkurentsi süvendamiseks ei ole ühtegi trükikoda õnnelikuks teinud. Need palgad on tõesti naeruväärseks tehtud. Laduja miinimum-

palgaks on 7,2 krooni nädalas, maksimum 22 krooni. Trükkijad saavad 32 senti tunnis.

Ja ometi selliste palkade juures ei ole Narva trükitööstus ülesmäge läinud, vaid vireleb oma korraldamata olukorras.

*

Sellised viletsad palgad ajavad nii mõnegi trükitöölise hinge täis. Mis mõte on trükitööd teha, kui „Kiviõlis“ või mujal saab rohkem lihttööga. Narvas on küll praegu tööd ja töötajaidki vaja, kuid nii mõnedki kolleegid on jäänud trükikojast eemale just viletsa tasu tõttu. Kolleeg Karp on siirdunud teisele alale tööle, kolleeg Vinogradov lahkus vabatahtlikult tööst, kuna 35 a. tegevuse tulemusena makseti talle kõigest 9 krooni nädalas!

Sarnane suhtumine kvalifitseeritud töölisesse on tegelikult trükitööstusest eemale peletamine ja, kahtlemata, ei tule see kasuks trükitööstusele Narvas.

*

Õpilasi ei ole just palju, kuna peremehed muudavad nad sekelduste vältimiseks abitööliseks. Abitöölisele peaks tasutama rohkem, kuid siin on peremeeste käed vabad ja talitatakse nii, kuidas heaks arvatakse. Hädasti oleks vaja Narvas õpilaste alal luua kord majja.

*

Ametiühingu enda tegevus peab siin olema aktiivne, kui tahetakse korda luua. Ametiühing ei saa tugevaks, kui kõhklust ja eemalehoidjaid on palju. Ometi peaks igale selge olema, milline tulevik ootab trükitöölisi ametiühinguta.

Praegune ametiühing on oma majanduslikku külge kindlustanud — nii hästi kui suutis. Liikmemaksude ülejääkidest on kogutud kaunis toekas kapital — 300 krooni ümber. Nii jääb lootet, et Narva ametiühing jõuab ükskord ka tugevale alusele.

Rakverest

Pilk linna

Rakvere trükitöödeturul valitseb võrdlemisi vaiguse ajajärk. Ei või kiidelda töö rohkusega, kuna kogemuste põhjal on selleks ajaks jaanuarikuu. Siis hakkavad voolama Rakveresse igatliiki aruanded jne., milline töö annab tükiks ajaks tegevust. On ju Rakvere kohaks, kuhu voolavad üle Virumaa trükitööd kokku. Siis on Rakvere trükikodadel, domineeriv neist „Ühistrükikoda“, küllalt tööd ja tegevust.

*

„Ühistrükikojas“ töötab praegu umbes 30 tööliset, kuna mõne aja eest asutatud R. Tánava trükikojas on ladujaks R. Tánav ise ja abiks keegi trükkija. „Ühistrükikoda“ ise on imelikult töötamas kahe eriosakonnaga: trükikoda ja köitekoda. Ka peremeesteks on kummalgi eri isikud. Kuna trükikojas

on juhtivaks meheks keegi Kruusimägi, siis köitekoja omanikuks loetakse proua K. Hill. Trükikoja personali kuulub 20 tööliset, kuna 10 kuulub köitekoja alla.

Teadjad kõnelevad, et selline vahetegemine eemaldab patendimaksu suurendamise hädahoju, teiseks ei või „Ühistrükikoda“ sel korral valida töölivanemat.

*

Juba üle aasta on trükikojal rotatsioon, milline muretsetud välismaalt. 8000-eksemplarilise tiraaziga „Virumaa Teataja“ trükkimine vältab ainult pool tundi — seega saab leht kiirelt valmis. „Virumaa Teatajal“ on konkurents „Virulase“ hingusele minemuga kadunud, nii et ta on muutunud Virumaa tähtsaks häälkandjaks.

*

Palgad on mitmesugused ja võrreldes Tallinnaga madalamad. Ladujate maksimumpalkadeks on 21,5 krooni nädalas, miinimum 2 krooni 50 senti päevas. Köitjate palgamiinimum on 13,5 krooni nädalas, trükkijatel 18—22 krooni vahel. Üksikud masinaladujad saavad ka 26,5 krooni nädalas.

Õpilasi on „Ühistrükikojal“ 3 ümber.

*

Mis puutub R. Tánava trükikojasse, siis seal on üks suurem tiigel ja ka uut kirja on muretsetud. Kui juba tegemist suurema müürilehega, siis on raske seda korraga trükkida, ka raamatutrüki ei saa trükikoda teostada. Trükikoda tootleb peamiselt igatliiki vähemaid kuulutusi kaarte jne. Igal juhul tõsist konkurentsi see trükikoda ei sünnita „Ühistrükikojale“.

*

Tánava majaseintel on näha hulk reklaame, mis toodeldud Tallinnas. Need on peamiselt sarnaste asutuste kuulutused, mille keskused asuvad Tallinnas. Seal on näha nii „Vaba Maa“, Ratasepa, aga ka Tohverit trükikodade töid.

*

Kolleegid hoiavad ühte ja organiseerimine hakkab 20 tööliset. Kahjuks on mõningad liikmed loiud oma liikmemaksude õiendamise, missugune nähe ei ole küll soovitatav.

SSSR 20. aasta juubel

Nõukogude Vene 20, aasta iseseisvuse juubeli puhul korraldas Eesti-Vene kaubanduskoda piduliku aktuse Tallinnas Börsisaalis, kuhu kutsuti osa võtma töölisorganisatsioonide esindajad, nende hulgas ka ametiühingud. Seetõttu kujunes aktusest osavõtt suureks ja töölised võisid tutvuneda Nõukogude Vene saavutustega viimastel aastatel.

Delegatsioon majandusministri jutul

26. novembril käisid liidu juhatuse liikmed J. Saar, A. Schönberg ja A. Offenbach majandusministri jutul, selgitades võimalusi laenu saamiseks trükitehase elumaja ehitamiseks Tallinnas. Majandusminister soovitas juhatusele esitada lähemad kalkultatsioonid ja kavad läbivaatamiseks ja seejärgi seisukoha avaldamiseks.

Samas asjas oli liidu sekretäri juhuajamine sotsiaalministriga, kes põhimõtteliselt pooldas sellise hoone ehitamist töölisorganisatsiooni poolt.

Liidu juhatuse kavatses laenu paluda 200.000 krooni suuruses, lisades selle juure ka liikmete — korterite tahtjate osakapitali, millega oleks võimalik ehitada tööliskorterite süsteemi alusel umbes 50 elukorteriga maja. Lähemad andmed maja kohta töötab liidu juhatuse välja.

Liidu juhatuse koosolek 29. novembril

Võeti teadmiseks liidu kirjavahetus. — Tallinna Rätsepatöölise Ametiühingu 30-aasta kestva juubeli aktusest ja koosviibimisest võttis osa sekretär. — Sekretär kandis liidu juhatusele ette kalkultatsioonid ja kavad tööliselumaja ehitamiseks Tallinnas, kandes ette ka sellekohase fondi asutamise määrused. Liidu juhatuse ühines ettekantud kavadega ja otsustas esitada need majandusministrile vastavalt suulistele läbirääkimistele. Palvekirjas palutakse liidule laenu 2 protsendiga 20 aastaks 200.000 krooni suuruses. — Sekretär tutvustas liidu juhatust ilmunud „Tööstusõpilaste seaduse“ täiendusega, milline seadus leiab olevat otstarbekohane ja liidu huvidele vastav. — Puudutati palgaalammäärade küsimust ja sellekohaseid samme. — Lahendati puhkekoduga ühenduses olevaid vähemaid küsimusi.

Tööliskojast

Tööliskoja aastane kestvus

Tööliskojal täitus aasta tegevusest. Teatavasti koda alustas oma tegevust möödunud aasta novembris. Sel puhul korraldas koda kooli liikmetele ja külalistele koosviibimise koja ruumes, millest võttis osa ligi 40 inimest. Koosviibimisest võttis osa ka Sotsiaalminister hra Kask.

Koosviibimisel peeti kõnesid. Hra Sotsiaalminister märkis, et tema ei ole kuidagi tahtnud koja tegevust juhtida, kuigi see seaduse alusel võimalik oli. Koja juhatuse töötas täiesti sõltumatult ja kõik koja algatused sündisid koja ringide sisemise veende järgi. Kui koja ettepanekud ei ole leidnud

täies ulatuses rahuldust, siis tuleb siin arvestada ka teiste kihtide soove ja tahtet, millised on ristivastupidised koja seisukohtadele.

Töölisvanemate,

Tööliskoja valijameeste ja ametiühinglaste ühine koosolek peeti 2. detsembril. See oli esmakordne koosolek, millest võtsid osa ka ametiühingute esindajad, ja selliseid koosolekuid kavatakse pidada järjekindlalt. Koja esimees Kurviits kandis ette koja tegevuse ülevaate, kusjuures läbirääkimised tekkisid peamiselt rahvamaja ehitamise asjas. Koda püüab kõik teha, et Tallinna Rahvamaja ehitamine saaks teoks, ja et selle ehitamise juures peetaks silmas ka tööliskonna huvisid. Järgnevalt refereeris kavatsetavast kutseühingute seadusest Haigekassade Liidu sekretär L. Johanson, kes tõi ajaloolisi näiteid tööliskonna võitlemisest igasuguse sundsurve vastu. Referent asus seisukohale, et seda seadust praegused ametiühingud ei vaja. Järgnevatel läbirääkimistel võeti elavalt sõna, kahjuks need läbirääkimised olid laialivalguvad ja ei tabanud otsekohe referendi poolt tõstetud küsimust. Siiski kõik sõnavõtjad olid veendunud sellise seaduse otstarbetuses. Referent Petrov peatus tööliskonna palgavõitluse organiseerimise küsimuse juures, tutvustades seniseid viise kehtiva töötülde lahendamise seaduse alusel.

TÖÖLISKODAD ametiühingud

Riigihoidja ja ametiühingud

Teatavasti käisid suuremate ülemaaliste ametiühingute liitude esindajad hra Riigihoidja jutul 16. novembril. Hra Riigihoidjale esitati memorandum, milles nõuti kehtivasse Töötülde Lahendamise Seadusesse ametiühingute esindusõiguse sissevõtmist töötülde puhul. Hra Riigihoidja arvas, et enne ei saa ametiühingute esindusõigust lahendada, kui ei ole teostatud ametiühingute seadus. Teatavasti selle seadusega tahetakse ametiühingutele määrata kindlaks tegutsemise piirid ja sisemine konstruktsioon ja asjaajamine.

Töölise esindajad omalt poolt näitasid juba ajaloolisele õigusele töölise esindajana võtta ametiühingut, samuti kaheldi, kas kõneall olev ametiühingute seadus on vajalik. Elu ise reguleerib tekkivad vahekorrad, ilma et siin vajadus oleks ametiühingutele anda eriseadust. Hra Riigihoidja juures viibisid töölise esindajad umbes 1,5 tundi, valgustades igakülgselt oma nõudmist. Hra Riigihoidja lubas töölise esindajatega arvestada, kui küsimus tuleb muutmisele.

VÄLIMAIN ringvaade

RIIGIPÖÖRAJATE salaorganisatsioon Prantsusmaal sattus politsei kätte. Saadud materjalide põhjal selgus, et see salaorganisatsioon oli võtnud sihiks praeguse Prantsusmaa vabariikliku riigikorra kukutamise ja selle asendamise monarhistliku riigikorraga. Politseil õnnestus koos salaorganisatsiooni tähtsamate tegelaste tabamisega kätte saada ka arvutul hulgal relvi, lõhkeaineid ja muud sõjavarustust, milles nähtus salaorganisatsiooni valmisolek kodusõja algatamiseks.

Kes seisid selle salaorganisatsiooni selja taga? Loomulikult monarhistlike kelduvustega Prantsusmaa parempoolsed, kellele selgus võimatus teistsuguse meetodiga võimule tulekuks kui ainult vägivalda teel. Demokraatlik hääletamisviis näitas selgesti, et rahvas hindab enam rahvarinnet ja loeb rahvarinde valitsust kõige paremaks juhtjaks. Rahvarinde valitsus ei oleks kunagi arvestanud monarhiste.

Monarhistid ise ei oleks suutelised koguma sellisel määral sõjavarustust ja raha enda tegevuseks, kuna see oleks liig silmatorkav olnud. Seepärast pidid neil olema sõbrad väljaspool Prantsusmaad. Et teada nende sõpru, peab arvestama neid, kes saavad sellest kodusõjast kasu. See kasu on kahtlemata neile riikidele, kes ihuvad kogu aeg Prantsusmaa demokraatiale ja rahvarindele hambat. See kasu on neile riikidele, kes kodusõja õhutamiseks oleksid saanud Prantsusmaa asetada raskesse olukorda ja seega raskendada riigi välispoliitilist olukorda. Tegeme küllaldaselt, et mõningad ringkonnad näevad pahameelega London-Pariisi telje olemasolu vastukaaluks Berliin-Rooma-Tokiole. Samuti ei meeldi teatud riikidele, et Prantsusmaa hoiab sidemeid alal Nõukogude Venemaaga ja püüab mõjutada oma sõbralikkusele ka rea teisi riike. Kui aga Prantsusmaal oleks kodusõda puhkenud, siis mitte ükski ei oleks toimunud võimul olevate isikute vahetus, vaid Prantsusmaa oleks välja lülitatud ka aktiivsest välispoliitikast.

Seepärast anti monarhistidele relvi ja abi. Õnneks see ebaõnnestus, tänu rahvarinde valvsusele.

HISPAANIA rahvarinde komitee avaldas manifesti, milles juhitakse rahva tähelepanu kodusõja jõudmisele otsustavasse järku. Peale Astuuria

vallutamist mässulised kindralid koondasid kõik väed ja tehnilise materjali vabariiklikule Hispaaniale lõpliku hoobi andmiseks. Vabariiklased ootavad rahuga uut pealetungi. Komitee usub, et rahval ei ole hirmu selle pealetungi eel, rahval on usk armee distsipliini, vaimustusse ja materjalsetesse võimalustesse nii tehnilisest kui ka inimmaterjali küljest. Rahvas seisab kaaljukindlalt oma vabaduse valvel, püüab saavutada oma maa täielikku iseseisvust ja poliitilise iseseisvuse sõltumatust. Rahvafront toetab presidendi avaldust, et sõda peetakse kõhkluseta ja järeleandmiseta kuni lõpliku võiduni. Rahvarinne kutsub kõiki antifašiste ühinema rahvarinde alla ja puhastama oma reed igasugusest segavast ja kahtlasest ollusest nii armees kui tagalas. Rahvarinne võitleb kogu selle sotsiaalse uuenduse eest, milline saavutati rahvarinde valitsemisel 16 kuu jooksul. Praegu on Hispaania saksa ja itaalia fašismi objektiks, nagu seda on Hiina jaapani fašistidele. Homme võib see fašistide võimuletulekul levida ka kogu maailmale.

Rahvahariduse tõus Venes

Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduskoja büllötähtis nr. 3 — 1937 on avaldatud mõningad arvud Nõukogude Liidu rahvahariduse ja trüki kohta. On ju loomulik, et hariduse kasvamisega kasvab ka trükitööstus ja vastupidi.

Hariduse tõusust kõnelevad juba sellele alale antavad toetussummad. Nii anti rahvaharidusele 1925./1926. aastal 559.000.000 rubla, 1936. aastal 13.461.000.000 rubla. Seega on kulutatud umbes 24 korda rohkem, kui seda, tehti 1925. aastal. Koos sellega on tõusnud ka õpilaste arv koolides. Nii oli tsaarajal Venemaal 8.137.000 õpilast (1914), 1928./1929. a. juba 15.008.000 õpilast ja 1936./1937. aastal 38.335.000 õpilast.

Muu hariduse alal on suuresti levinud klubisid ja lugemissaale. 1914. aastal oli neid 222, nüüd 80.946. Ajakirjandus on paisunud 13,9 korda suuremaks võrreldes tsaarajaga. Praegu ilmub ajalehti kokku tiraažiga 38 miljonit eksemplari. Ajalehed ilmuvad 69 keeles, kuna raamatud 111 keeles. Raamatute hiigeltiraaže ilmestab kas või see, et Nõukogude Liidu põhiseadust trükiti 27.500.000 eks., Stalini kõnesid 15.400.000 jne.

KIRJUT maailmast

Cellophan üle trumbatud

Tänapäeva tehnika sammub edasi hiiglasamudel. Olgu siin näiteks toodud uus artikkel, n. n. mipolam. Selle tootja on A/s. Nobel & Co. Mipolam omab hulga paremusi cellophanist. Rohkem vastupidavam soojusele, keemiliselt parema koostisega ja igatliiki pakkimiseks vajalikuks osutunud aine on leidmas juba laialdast turgu. Cellphanile teeb konkurentsi ühe Hannoveri firma toode — transparit. Juba varem mainitud mipolami saab hea eduga tarvitada plakatrükile, olgugi et selle tootmine on veel kallis. Samuti on selleks suuri võimalusi avamas Wiesbadeni firma uudis — ozalid. Nii näeme, et artikleid milliseid äsja turul peeti ainulaadseiks, tahetakse välja tõrjuda teiste paremate artiklite poolt.

Õli ja bensiin puust

Rootsi lehed jutustavad kellegi inseneri Hilding Bergströmi leiutisest, mida ta refereeris inseneride teaduslikus akadeemias. Nimetatud leidur oli juba 1931. aastast alates katsetanud ajada puust õli ja bensiini. Katsete varal õnnestus tal puust saavutada ligi 35 protsendi ulatuses voolavat õli ja bensiini. See leiutus töötab pööret tuua senises Rootsi metsakasutamises. Hakati ehitama uut kütist, miline juba asub tegevusse tuleval aastal. See oleks esimeseks sellesarnaseks kütiseks maailmas.

Esimest korda mitteharilikul teel...

Tänapäeval on osutunud igapäevaseks nähteks leida ajalehes abieluettepaneku kuulutusi. Briti muuseum on sellest küsimusest huvitatud ja kogunud sellekohast ajaloolist materjali sääraste kuulutuste tekkimise ajaloost. Nii leiame meie 1727. a. „Manchester Weekly“ numbrist esimese kogu maailmas avaldatud abielu ettepaneku kuulutuse. Keeqi Ellen Morrison pöördub „tänapäeval mitteharilikul viisil“, tolarjal täiesti kuulmatul kombel, ettepanekuga peigmehe leidmiseks. Nagu lehe järgmisest numbrist loeme toimetuse märkusest, oli lugupeetav kuulutaja preili areteeritud ja viidud ülevaatusse tervishoidlikust küljest. Kuidas on küll ajad kahesaja aasta jooksul muutunud!

Uued raamatud

SVENSKA TYPOGRAF FÖRBUNDET 1887—1936.

Nils Vesseli toimetusel. Meile saadeti Rootsi trükitehnikaliidu 50. aasta kestvuse juubeli puhul monumentaalne kokkuvõte trükitehnikaliidu liikumisest Rootsis. Selle toimetajaks on praeguse liidu häälekananja toimetaja Nils Vessel. Käesolev raamat on täielikemaid Rootsi trükitehnikaliidu ajaloost, varustatud hulga piltidega kaasaegsetest, peetud koosolekute, kongressidest ja võitlustest. Raamat on 816 lehekülge, suures formaadis ja trükitud heal kriitilisel paberil. Kõide on soliidne.

Igale trükitehnikaliidu liikumist tundmaõppivale kolleegile on raamat suure väärtusega. Selles leitakse nii mõndagi, mis rootslastel ammu selja taga, meil aga veel vaieldakse, kas see õige või mitte.

Alfred Kuberg

Tallinna Trükitehnikaliidu Ühing

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja talitus Tallinn, Lühikejalg 6—2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmub jaanuaris
Käsitõlkijade saatmise tähtpäev järgmisse numbris 15. jaanuar.